

ULUSLARARASI İNSAN-HAYVAN ETKİLEŞİMİ KURULUŞLARI BİRLİĞİ

BEYAZ BÜLTEN 2014, 2018 için güncellendi

HAYVAN DESTEKLİ MÜDAHALE İÇİN ULUSLARARASI İNSAN-HAYVAN ETKİLEŞİMİ KURULUŞLARI DERNEĞİ'NİN (International Association of Human-Animal Interaction - IAHAIO) HAYVAN DESTEKLİ MÜDAHALE TANIMLARI VE HAYVAN DESTEKLİ MÜDAHALE'DE (Animal Assisted Intervention - AAI) YER ALAN HAYVANLARIN REFAHINA İLİŞKİN YÖNERGELERİ

With grateful thanks to Yavuz Kutuk, Ruhane Kosar and Doğuş Ozdemir for their help with this translation.

Görev Grubu Başkanı: Dr. Brinda Jegatheesan (Amerika Birleşik Devletleri)

Görev Grubu Üyeleri: Dr. Andrea Beetz (Almanya), Dr. Elizabeth Ormerod (Birleşik Krallık), Dr. Rebecca Johnson (Amerika Birleşik Devletleri), Dr. Aubrey İnce (Amerika Birleşik Devletleri), Keiko Yamazaki (Japonya), Christi Dudzik (Amerika Birleşik Devletleri), Dr. Rita Maria Garcia (Brezilya Federatif Cumhuriyeti), Melissa Winkle (Amerika Birleşik Devletleri), Dr. George Choi (Kore Cumhuriyeti)

2018 Yılı İçin Güncellemeler

Beyaz Bülten 2014 için yapılmış 2018 güncellemeleri, hayvan destekli koçluğun tanımını ve Hayvan Destekli Müdahale'deki Bir Sağlık ve Bir Refah yaklaşımının tanımını kapsar.

Nisan 2018 itibarıyla revize edilmiş ve Uluslararası İnsan-Hayvan Etkileşimi Kuruluşları Derneği kurulu tarafından onaylanmıştır.

İÇİNDEKİLER

IAHAIO'nun Misyon ve Vizyonu.....	3
IAHAIO'nun Hayvan Destekli Müdahale'ye ilişkin tanımları ve AAI'ye Katılan Hayvanların Refahına İlişkin Yönergeler için Görev Gücü	4
Tanımlar	
Hayvan Destekli Müdahale	5
Hayvan Destekli Terapi	5
Hayvan Destekli Eğitim	5
Hayvan Destekli Aktivite	5
Hayvan Destekli Koçluk	6
Bir Sağlık ve Bir Refah	6-7
AAI'da İnsan ve Hayvan Refahına İlişkin Yönergeler.....	7
İnsan Refahı	7
Hayvan Refahı	7-8-9
Referanslar	11
Teşekkür.....	11
Beyaz Bülten'in Başka Dillere Tercüme Edilmesine İlişkin Protokol.....	12

© IAHAIO 2014-2018

Uluslararası İnsan-Hayvan Etkileşimi Kuruluşları Derneği – IAHAIO

Misyon ve vizyon

Uluslar arası İnsan-Hayvan Etkileşimi Kuruluşları Derneği (IAHAIO) İnsan-hayvan etkileşimi (human animalinteraction - HAI) alanını kalkındırma amacı güden kuruluşların önde gelen küresel birliğidir. Bu amaca ulaşmada, araştırma ve eğitim; üyeler, politika yapıcılar, klinik pratisyen hekimler, diğer insan-hayvan etkileşim kuruluşları ve kamuoyu arasındaki işbirliği esastır.

Üye kuruluşlarının birçoğu, hayvan destekli aktivite, hayvan destekli terapi, hayvan destekli eğitim ve / veya rehber hayvanların eğitimi alanlarında faaliyet göstermektedirler. IAHAIO müdahaleler ve hayvanlarla etkileşimler sırasında, insanlara ve hayvanlara saygılı ve sağduyulu bir tutum geliştirilmesini amaçlamaktadır.

IAHAIO'nun bünyesinde, dünya çapında, AVMA, AAHA, FECAVA, FVE, JAHA, KAHA, WAP gibi 90'ın üzerinde multi disiplinler üye kuruluşlar ve profesyonel derneklerin yanı sıra, veteriner tıbbı alanında AAH-ABV, ve HABRI Vakfı, ISAZ, ve geniş yelpazede faaliyet gösteren akademik merkezler ve AAI uygulama kuruluşları bulunmaktadır. , IAHAIO, 'geniş kapsamlı üye örgütleri kadrosu sayesinde, İnsan-Hayvan Etkileşimi (HAI)alanını önemli yönlere taşımada lider konumundadır.

IAHAIO, İnsan-Hayvan Etkileşimi (HAI) alanında çalışan kişiler için çok çeşitli hayati bilgiler ve benzersiz ağ oluşturma olanakları sağlayan, ve bu alanda diyalog, bilgi alışverişi ve planlama stratejilerini teşvik ederek, alanı ileriye taşımak ve alanı ilgilendiren önemli sorunları gündeme getirmek amacı güden, uluslararası konferanslar ve çalıştay lar düzenlemektedir.

© IAHAIO 2014-2018

IAHAIO'NUN HAYVAN DESTEKLİ MÜDAHALE'YE İLİŞKİN TANIMLARI VE AAI'YE KATILAN HAYVANLARIN REFAHINA İLİŞKİN YÖNERGELER İÇİN GÖREV GÜCÜ

IAHAIO Tanımları ve Hayvan Destekli Müdahale'ye Katılan Hayvanların Refahına İlişkin Yönergeler için Görev Gücü Mart 2013'te kurulmuştur. Görev Gücü'nde hizmet vermek üzere atanan kişiler; akademisyenlerden, veteriner tıbbi alanındaki profesyonellerden ve farklı ülkelerden gelip İnsan-Hayvan Etkileşimi (HAI) alanında farklı altyapılara sahip olan veya bu alanın farklı yönlerine ilişkin özellikli bilgi birikime sahip olan kişilerden seçilmiştir.

HAI alanını uluslararası düzeyde bekleyen zorluklar oldukça fazladır. Örneğin Hayvan Destekli Müdahale'nin (AAI) içerdiği bol ve çeşitli terimler karışıklığa neden olur. Ayrıca, işin fiilen içerisinde olan kişilere yönelik rehberlik edici yönergeler konusunda, özellikle hayvanlar söz konusu olduğunda, büyük bir eksiklik mevcuttur. Bahsi geçen sorunların aciliyeti karşısında, bir Görev Gücü kurulmuştur, AAI terminolojileri ve tanımlarına açıklık getirme ve bu terimler hakkında öneriler sunma, ve sürece dahil edilen hayvanların refahı için etik uygulamaların ana hatlarını verme gibi sorumluluklarla donatılmıştır.

Beyaz Bülten'de yer verilen 2014 Görev Gücü önerileri, bir yıl boyunca, HAI alanının içerisinde bulunduğu karmaşanın ve alandaki rehberlik edici yönergelerin eksikliğinin ehemmiyeti üzerine yapılan kapsamlı, düşünceli ve samimi tartışmalar, bilgi birikimlerinin ve farklı bakış açılarının proaktif olarak paylaşımı ve konu ile ilgili materyallerin dikkatlice tekrar değerlendirilmesi sonucu ortaya konmuştur. IAHAIO kurulu, Amsterdam'daki 2014 AGM'de üyelerinin çoğunluğu tarafından önerilen tüm revizyonları gözden geçirmiş ve kurulun oybirliği ile desteklediği öneriler Beyaz Bülten'e dahil edilmiştir.

Beyaz Bülten, hayvan destekli müdahalelere katılan, tıp, yardımcı sağlık, halk sağlığı ve bakımı ve veterinerlik alanındaki profesyonellere yönelik olarak hazırlanmıştır.

Görev Gücü, IAHAIO üyelerini, bu tanım ve yönergeleri, hem kendi bireysel programlarında, hem de üye oldukları kuruluşunun etkili olduğu coğrafi alan dahilinde çalışan diğer kuruluşların programlarında, kuram, araştırma ve uygulama boyutlarında benimsemeleri ve hayata geçirmeleri için teşvik eder. Görev Gücü ayrıca, IAHAIO üyelerine, kendi ülkelerinde de bu tanımların ve yönergelerin tanıtımını yapmalarını salık verir.

TANIMLAR

Hayvan Destekli Müdahale (AAI)

Hayvan Destekli Müdahale, hayvanları insanlarda terapötik kazanımlar elde etme amacıyla, sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri ve insani hizmetlere (örneğin sosyal hizmet) maksatlı olarak dahil eden, hedef odaklı ve yapılandırılmış bir müdahaledir. Müdahale, sürece dahil olan insanlar ve hayvanlar hakkında bilgi sahibi olan kişileri içerir. Hayvan destekli müdahaleler, insan-hayvan ekiplerini Hayvan Destekli Terapi (Animal Assisted Therapy - AAT), Hayvan Destekli Eğitim (Animal Assisted Education - AAE) veya belirli koşullar altında Hayvan Destekli Etkinlik (Animal Assisted Activity - AAA), gibi resmi insani hizmetlere dahil eder. Hayvan Destekli Koçluk (Animal Assisted Coaching - AAC) da bu müdahalelere dahildir. .Bu tür müdahaleler disiplinler arası bir yaklaşım kullanılarak geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.

Hayvan Destekli Terapi (AAT): Hayvan Destekli Terapi, sağlık, eğitim ve insani hizmet profesyonelleri tarafından yönetilen ve / veya uygulanan, hedef odaklı, planlı ve yapılandırılmış terapötik bir müdahaledir. Müdahale sürecinde ölçme değerlendirme yapılır ve sonuçlar ve profesyonel dokümantasyona işlenir. AAT, kendi uzmanlık alanında meslek icra eden ve örgün eğitim almış aktif lisansı, diploması ve ya eşdeğer belgesi olan) bir kişi tarafından uygulanır ve / veya yönlendirilir. AAT, insan faydalanıcının fiziksel, bilişsel, davranışsal ve / veya sosyo-duygusal fonksiyonlarını geliştirmeye odaklanır. AAT hizmetini sağlayan (ya da hayvanı, insanı hizmet uzmanının gözetiminde sevk ve idare eden kişi),müdahaleye dahil edilen hayvanların davranışları, ihtiyaçları, sağlık durumları ve stres sinyalleri ışığında stres seviyelerinin yönetilmesi hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır.

Hayvan Destekli Eğitim (Hayvan Destekli Pedagoji): Hayvan Destekli Eğitim (AAE), eğitim ve ilintili alanlarda hizmet veren profesyoneller tarafından yönetilen ve / veya uygulanan, hedef odaklı, planlı ve yapılandırılmış bir müdahaledir. AAE (diploması olan) genel ve özel eğitim öğretmenleri ile yürütülür. Genel eğitimde görevli bir öğretmen tarafından sağlanan AAE'ye bir örnek, sorumlu evcil hayvan sahipliğini teşvik eden bir eğitim ziyaretidir. AAE, özel (iyileştirici) eğitim öğretmenleri tarafından uygulandığında da terapötik ve hedef odaklı bir müdahale olarak değerlendirilir. Faaliyetlerin odak noktası akademik hedefle, toplum yanlısı davranış becerileri ve bilişsel fonksiyonlardır. Öğrencinin gelişimi ölçülür ve belgelenir. Özel eğitim öğretmeni tarafından uygulanan AAE'ye bir örnek, köpek destekli bir okuma programıdır. AAE hizmeti sunan profesyonel, normal eğitim öğretmenleri (veya eğitim uzmanının gözetiminde hayvanı sevk ve idare eden kişi) de dahil olmak üzere, uygulamaya dahil edilen hayvanların davranışları, ihtiyaçları, sağlık durumları ve stres sinyalleri ışığında stres seviyelerinin yönetilmesi hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır.

Hayvan Destekli Etkinlik (AAA):AAA, insan-hayvan ekibi tarafından gerçekleştirilen, motivasyon sağlayıcı, eğitici ve rekreasyon amaçlı yürütülen, planlı ve hedef odaklı, randevu yapılmamış bir etkileşim ve ziyarettir. İnsan-hayvan ekipleri, randevu yapılmamış iyaretlere katılabilmek, için en azından başlangıç seviyesinde bir eğitim, hazırlık ve ölçme-değerlendirme sürecinden geçmiş olmalıdır. AAA hizmeti sağlayan insan-hayvan ekipleri, ayrıca, belirli ve resmi olarak belgelendirilebilen hedefler doğrultusunda, bir sağlık çalışanı, eğitimci ve / veya insani hizmet sağlayıcı ile, resmi ve direkt olarak çalışabilirler. Bu durumda, kendi mesleğinde bir uzman tarafından yürütülen bir AAT veya AAE'ye iştirak etmiş olurlar. AAA'ya örnek olarak, travma, kriz ve afet mağdurlarına rahatlatma ve destek sağlamaya odaklanan hayvan destekli kriz müdahale eylemleri, ve huzurevlerinde yaşayanlarla "buluşma ve selamlama" şeklinde yürütülen hayvan dostlarla tanışma toplantıları da gösterilebilir. AAA hizmetini sağlayan kişi,

hayvanların davranışları, ihtiyaçları, sağlık durumları ve stres sinyalleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır.

© IAHAIO 2014-2018

Hayvan Destekli Koçluk (AAC): Hayvan Destekli Koçluk, lisanslı profesyonel koçlar tarafından yönetilen ve / veya uygulanan, hedef odaklı, planlı ve yapılandırılmış bir ve hayvan destekli müdahaledir. Müdahale süreci ölçülür ve profesyonel dokümantasyona işlenerek belgelendirilir. AAC, resmi olarak eğitilmiş (aktif lisans, derece veya eşdeğerine sahip) ve kendi uzmanlık alanında profesyonel olarak hizmet veren bir koç tarafından yönetilir ve / veya uygulanır. AAA faydalanıcının kişisel gelişimini artırmaya, iç görüye ve grup süreçlerinin iyileştirilmesine veya sosyal becerilere ve / veya koçluk hizmeti alan kişinin sosyo-duygusal fonksiyonlarına odaklanır. AAC hizmeti veren koç (veya hayvanı koç gözetimi altında sevk ve idare eden kişi) uygulamaya dahil edilen hayvanların davranışları, ihtiyaçları, sağlık durumları ve stres sinyalleri ışığında stres seviyelerinin yönetilmesi hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır.

BİR SAĞLIK VE BİR REFAH

Bir Sağlık yeni bir kavram değildir. Tarihi bilim insanlarının, insanların ve hayvanların hastalık süreçlerinde birçok benzerlik tespit ettiği 1800'lü yıllara dayanmaktadır. Son yıllarda ise Bir Sağlık uygulamaları, veterinerler ve diğer bilim insanlarının halk sağlığını korumak için işbirliği yaptığı uygulamaları içeriyor. Bir Sağlık, "insanların sağlığının, hayvanların ve çevrenin sağlığına bağlı olduğu" gerçeğini benimser ve Bir Sağlıkta "hedef, insanlar, hayvanlar, bitkiler ve paylaştıkları çevrenin karşılıklı bağlılığının bilincinde olarak optimal sağlık sonuçlarına ulaşmaktır (Hastalık Kontrol Merkezi -Center for Disease Control - CDC, Amerika Birleşik Devletleri). Hastalık Kontrol Merkezi, Dünya Sağlık Örgütü'nün "tam ve eksiksiz bir fiziksel, zihinsel ve duygusal refah durumu" şeklinde yaptığı sağlık tanımını kabul etmiştir (WHO 1946).

Daha yakın zamanlarda disiplinler arası yaklaşımın kapsamı da hayvan refahı, insan refahı , sağlığı ve çevre arasındaki karşılıklı ilişkiyi esas alan Bir Refah'a genişletilmiştir. (Pinillos, 2016)Her iki yaklaşımın da disiplinler arası işbirlikçi doğası, birçok farklı disiplinden gelen profesyonellerin ve paydaşların, insanlar, hayvanlar ve çevre için en optimal sağlık koşullarını elde etme yönünde yerel, ulusal ve küresel bağlamda işbirliği içerisine girebilmeleri için eşsiz fırsatlar sunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün duygusal ve sosyal durumlara ilişkin referansı da, hayvan refahı ve insan sağlığı arasındaki güçlü bağı vurgulayan Bir Refah da (Fraser, 2009) bulunabilir.

Bir Sağlık ve Bir Refah, insan sağlığı, refahı ve fonksiyonlarının iyileştirilmesi gibi ortak amaçlar gütmesi bakımından Hayvan Destekli Müdahalelerle yakından ilintilidir. Veteriner hekimler, insan-hayvan etkileşimleri ve hayvan sağlığı ve davranışları alanındaki bilgi birikimlerini, Bir Sağlık Bir Refah çerçevesinde, halk sağlığı sorunlarına parmak basmak için kullanabilirler. Evcil yoldaş hayvan veterinerleri de, bağ-merkezli veterinerlik uygulaması olarak adlandırılan bir yaklaşımla, yüksek kalitede veterinerlik bakımı standartları sunarken, aynı zamanda müşterilerinin refahını ve yaşam kalitesini desteklemek yönünde böyle bir mesleki uygulama tarzını benimsemeye başlamaktadırlar (Ormerod, 2008)

© IAHAIO 2014-2018

Jordan ve Lem' in (2014), ikna edici bir biçimde ifade ettikleri gibi; "İnsan refahının yetersiz olduğu yerlerde, genellikle hayvan refahı açısından da yetersiz koşullar görülmektedir. Aynı şekilde hayvanlar, hayvan istismarı ve aile içi şiddet arasındaki doğrudan bağda da görüldüğü üzere, insan sağlığı ve refahının birer göstergeleri olarak da kabul edilebilir "(s.1203). Hayvan Destekli Müdahale'yi, bir danışanın veya hastanın refahını iyileştirirken, müdahil olan hayvanın veya diğer bireylerin refahını tehlikeye atan bir programla yürütmek etik olmayan bir tutum olacaktır. Etkili AAI' lerin tasarımında, tesisler ve müdahaleyi yürütenler, müdahil olan tüm hastaların, personelin, hayvan terbiyecilerinin, ziyaretçilerin ve hayvanların sağlığını ve refahını sürekli izlemek ve korumak için getirilmiş hüküm ve protokollerin yeterli düzeyde yerine getiriliyor olduğundan emin olmalıdır. Disiplinler arası bir Bir Sağlık Bir Refah yaklaşımı bu hedefi mümkün kılacaktır.

AAI'DE İNSAN VE HAYVAN SAĞLIĞI İÇİN YÖNERGELER

Yürütülecek her bir programın hem ilk planlama aşamalarında hem de bütün uygulama süreci boyunca, katılımcı insanların ve hayvanların sağlığının korunmasına yönelik koruyucu protokollerin benimsendiğinden emin olmak adına, disiplinler arası Bir Sağlık Bir Refah yaklaşımı benimsenmelidir.

İnsan Refahı

- Danışanlar için güvenlik önlemleri alınmış olmalıdır. Profesyoneller AAI'ye katılan danışanlar için riski azaltmalıdır. Danışanların bazı hayvan türlerine veya cinslerine karşı alerjik olmadıklarından emin olmaları ve bazı popülasyonlardaki yüksek riskten ve risk kaynaklı dışlama kriterlerinden haberdar olmaları şarttır (örneğin, bağışıklık sistemi baskılanmış hastalarda enfeksiyon ve danışandan danışana hayvanlar aracılığıyla yayılabilecek hastalıklar. Örneğin bazı durumlarda halk sağlığı uzmanları,bağışıklık sistemi baskılanmış hastalarla çalışırken, hayvanların belirli enfeksiyonları taşımadıklarından emin olmak için hayvanların gerekli tarama testlerinden geçmesini isteyebilirler)
  - Hayvanları sevk ve idare edenler, faydalanıcıların ihtiyaçlarına da hakim olmalıdırlar. AAI'nin gerçekleşeceği bağlamda insan odaklı bir eğitim de almış olmalıdırlar.
  - Faydalanıcılar müdahalelere dahil edilen belirli hayvanlar hakkında farklı görüşlere sahip olabilirler. Faydalanıcıların inançlarının dini, kültürel veya başka türlü –önerilen AAI uygulamasına ters düştüğü durumlarda, profesyonellerin faydalanıcılar ile veya ehliyetleri yoksa aileleri ile alternatifleri tartışıp değerlendirmeleri tavsiye edilir.

Hayvan Refahı

AAI sadece hem fiziksel hem de duygusal olarak sağlıklı olan ve bu tür bir aktiviteden hoşlanan hayvanların yardımı ile yapılmalıdır.

Hayvanı sevk ve idare edenlerin, müdahaleye katılan hayvanları bireysel olarak tanıyor olması şarttır. Profesyoneller birlikte çalıştıkları hayvanların refahından sorumlu tutulur. Tüm AAI uygulamalarında profesyonellerin tüm katılımcıların güvenliğini ve refahını göz önünde bulundurması gerekir.

Profesyoneller, katılan hayvanların türü gözetilmeksizin, sadece bir araç değil, yaşayan bir varlık olduklarını kavramış olmak zorundadırlar. Aşağıda yardım köpekleri ve rehber köpekler de dahil olmak üzere, AAI ve AAA'ye katılan hayvanlar için en iyi uygulama kriterlerine ilişkin açıklamalar bulunmaktadır.

© IAHAIO 2014-2018

▪ Müdahalelere ve aktivitelere sadece evcil hayvanlar katılabilir. Evcil hayvanlar (örneğin köpekler, kediler, atlar, çiftlik hayvanları, Hint domuzları, sıçanlar, balıklar, kuşlar) insanlarla sosyal etkileşim için adaptasyon geçirmiş hayvanlardır. Ancak, birçok balık türünün kurumlarda evcil hayvan olarak tutulmasına rağmen bu türlerden çok azının sosyal etkileşimlere adapte olduğunu unutmamak gerekir. (Kuşlar ve balıklar vahşi doğadan yakalanmış olmayıp, evcil ortamda yetiştirilmiş olmalıdır) Evcil hayvanlar insanlarla iyi bir şekilde sosyalleştirilmiş ve pozitif pekiştirme gibi insani yöntemlerle eğitilmiş olmalıdır. Evcil hayvanların (köpekler, kediler, eşekler ve atlar)ulusal / uluslararası kuruluşlardan birinde belli kriterleri taşıdıklarına ilişkin kayıtları bulunmalıdır.

▪ Vahşi ve egzotik türler (örneğin, yunuslar, filler, capuchin maymunları, çayır köpekleri, eklem bacaklılar, sürüngenler) uysal olsalar bile müdahalelere dahil olamazlar. Bunun, müşterilerin zoonos hastalık riskine açık hale gelmeleri ve hayvan refahı ile ilgili durumlar da dahil olmak üzere bir çok sebebi vardır. Balina ve Yunus Koruma Derneği'nin (The Whale and Dolphin Conservation Society) yunus destekli terapi konusundaki açıklaması, insan katılımcıların veya yunusların psikolojik veya fiziksel refah ihtiyaçlarını karşılamanın mümkün olmadığı yönündedir (Brakes&Williamson, 2007, s.18). Ancak, vahşi hayvanla doğrudan temas yerine, doğal hayatta veya ulusal/uluslararası hayvan refahı standartlarını karşılayan vahşi yaşam parklarında, vahşi hayvanların gözlemlenmesi ve temas edilmesi hayvanlarda herhangi bir stres yaratmamak ve doğal habitatlarına zarar vermemek koşuluyla, müdahalelere dahil edilebilir.

▪Sahipleri tarafından "iyi evcil hayvan" olarak nitelendirilen birçok hayvan da dahil olmak üzere, her hayvan AAI için iyi adaydır denemez. AAI ve AAA'ye dahil edilmesi düşünülen hayvanlar, veteriner ve hayvan davranışçılar gibi hayvan davranışları konusunda bir uzman tarafından, davranış ve mizaç açısından dikkatlice değerlendirilmelidir. AAI için yalnızca uygun mizaçlı ve eğitilmiş hayvanlar seçilmelidir. Hayvanların uygun mizaçlarını süreç boyunca sürdürdüklerinden emin olmak için, düzenli ölçme değerlendirmeler yapılmalıdır. Ayrıca bir veteriner, AAI için düşünülen hayvanları, faydalanıcılarla etkileşime sokulmadan önce sağlık kontrolünden geçirmeli gerekli tüm önleyici ilaç protokollerinin uygulandığından emin olmalıdır. Aynı şekilde veteriner barındırılacak hayvanlar için çevre koşullarının uygun olduğundan ve faydalanıcı grubun onların ihtiyaçlarına da cevap verebileceğinden emin olmalıdır.

▪Hayvanlarla çalışan hayvan terbiyecileri ve onları sevk ve idare eden kişilerin ve profesyonellerin, stres ve huzursuzluk sinyallerini algılayabilmek konusu da dahil olmak üzere hayvanların refah ihtiyaçları hakkında eğitim almış olmaları gerekir. Profesyoneller hem genel olarak hayvan davranışları ve uygun insan-hayvan etkileşimleri üzerine hem de farklı hayvan türleri özelinde (örneğin atlar, domuzlar, hamsterler, çöl fareleri ve diğerleri) bir kursa tabi tutulmuş olmalıdırlar.

▪ Profesyoneller, hayvanların kendine özgü kişisel alan ve saygı sınırları konusunda bilinçli olmaları gerekir. AAI ye katılan hayvanlar asla güvenlikleri ve huzurları tehlikeye girecek şekilde sürece dahil edilmemelidirler. Bu tür uygun olmayan faaliyetlere ve terapi aktivitelerine, bunlarla da sınırlı olmamakla beraber şu örnekler verilebilir: faydalanıcılar (çocuklar ve yetişkinler) hayvanların üstünden atlama veya üzerlerine yüklenmeli, hayvanlara insan kıyafetleri veya kostümler giydirmek, hayvanları rahatsız edici aksesuarlarla donatmak(bandanalar, hava şartlarına bağlı ceketler,hayvanlar için tasarlanmış patikler gibi),onlardan fiziksel olarak zorlayıcı veya stres yaratacak hareketler sergilemesini istemek (örneğin, emekleme, doğasına uygun olmayan pozisyonlarda eğilip/ bükülme, ağır yük çekme) veya bu hareketleri ve postürleri yapmasını gerektirecek numaralar ve egzersizler istemek. Faydalanıcıların hayvanla dalga geçen davranışlarda bulunmadıklarından (örneğin, kuyruk / kulakları çekmek, hayvanın üzerine oturmak veya altından geçmek) ve hayvana uygunsuz muamele yaparak hem onun hem

kendilerinin güvenliğini riske sokacak hareketlerde bulunmadıklarından emin olmak için, her an ve her ortamda (örneğin okullar, terapi yerleri, bakım evleri) gözetim altında tutulmalıdırlar.

▪Müdahalede hayvanın iyiliğinden sorumlu olan profesyoneller, seanslar sırasında ve sonrasında hayvanın sağlıklı, iyi dinlenmiş, rahat olduğundan ve gerekli bakımlarının yapılmış olduğundan emin olmalıdırlar(örneğin, taze ve temiz su temini, güvenli ve uygun zeminli çalışma alanları). Hayvanlar çok çalıştırılmamalı veya aşırı uyarılarla bunaltılmamalıdırlar ve seanslarda bir zaman sınırı gözetilmelidir(30-45 dakika).

▪Uygun veterinerlik bakımı sağlanmalıdır. AAI veya AAA ya katılan tüm hayvanlar hem seçim sürecinde ve hem de sonrasında düzenli olarak bir veteriner tarafından kontrol edilmelidir.

Bu kontrollerin sıklığına, her hayvanın ihtiyaçlarına ve hayvanın katıldığı aktivitelerin türüne göre veteriner hekim tarafından karar verilmelidir. Hayvanların bakımları türlerine uygun şekilde olmalıdır. türlerine özgü yiyecek ve barınma, uygun sıcaklık, aydınlatma, çevre zenginleştirme ve diğer ilgili özellikler sağlanmalı ve türün doğal davranışını mümkün olduğu kadar koruyabilmesi sağlanmalıdır.

▪Zoonos hastalıkları önlemek için yeterli önlemler alınmalıdır. Profesyoneller hayvanların gerekli aşıları ve anti-paraziter uygulamaları konusunda yılda en az bir kez lisanslı bir veteriner tarafından rutin sağlık değerlendirmesinden geçirilmesini sağlamalıdır. AAI de yer alan hayvanlara çiğ et veya başka bir ham biyolojik protein (Örneğin. pastörize edilmemiş süt) verilmemelidir. (anneden henüz ayrılmamış ve anne sütü ile beslenen hayvanlar hariç) (Murthy ve ark. 2005)

▪ Okullar, psikiyatri koğuşları, hapishaneler ve konutsal yerleşim alanları gibi yerel kurumlarda, bu kurumlara yapılan ziyaretlere götürülen veya buralarda yerleşik olarak yaşayan hayvanlarla çalışan profesyonellerin ve yöneticilerin, yerel hukuki düzenlemeler ve politikalardan haberdar olması gerekmektedir. (örneğin okul, ilçe, eyalet) Ayrıca profesyoneller kendi programlarında ve kurumlarında da AAI ye müdahil ettikleri hayvanların bakımlarının uygun şekilde yapılmasına yönelik politikalar ve prosedürler geliştirmeleri gerekir. Bir etik kurulun oluşturulması ve bu kurulun hayvan konusunda bilgili kişilerden (örneğin, veteriner)oluşması tavsiye edilir.

▪ Yardım Köpekleri, son derece özel uzmanlık gerektiren bir konudur ve bu belgede bu konuya yer verilmemiştir.

Uluslararası İnsan-Hayvan Etkileşimi Kuruluşları Derneği üyeleri, insanların evcil yoldaş hayvanlara karşı duyduğu, ve bu hayvanların da aynı şekilde insanlara karşı duyduğu, doğuştan yakınlığıyla ilişkin bütün biyolojik ve psikolojik kanıtlara dayanarak, hayvanların, insanların ve çevrenin sağlığının birbirlerine ayrılmaz bir şekilde ve karşılıklı olarak bağlı olduğunu savunan "Bir Sağlık" kavramını, sonuna kadar benimsemektedir.

(<http://www.iahaio.org/files/declarationchicago.pdf>, IAHAIO 2013 Şikago Bildirgesi - Chicago Declaration).

© IAHAIO 2014-2018

REFERANSLAR

Amerikan Veteriner Hekimleri Birliği [American Veterinary Medical Association]
<https://www.avma.org/KB/Policies/Pages/Wellness-Guidelines-for-Animals-in-Animal-Assisted-Activity-Animal-Assisted-Therapy-and-Resident-Animal-Programs.aspx>

Brakes, P., & Williamson, D (2007). Yunus Destekli Terapi. Balina ve Yunus Koruma Topluluđu [Dolphin Assisted Therapy. The Whale and Dolphin Conservation Society] (http://www.wdcs.org/submissions_bin/datreport.pdf).

FAWC (Çiftlik Hayvanları Refah Konseyi - Farm Animals Welfare Council), 2009. Beş Özgürlük [Five Freedoms]
<http://www.fawc.org.uk/freedoms.htm> (Erişim Aralık 6, 2014)

Fraser D. (2008) Hayvan Refahını Anlamak: Kültürel Bağlamında Bilim [Understanding Animal Welfare: The Science in its Cultural Context] Wiley-Blackwell tarafından yayınlandı

Jordan T., Lem M. Bir Sağlık, Bir Refah: Uygulamada Eğitim, Veterinerlik Öğrencilerinin Veterinerlik Toplum Merkezi ile Deneyimleri [One Health, One Welfare: Education in practice Veterinary students' experiences with Community Veterinary Outreach] *Kanada Veteriner Dergisi [The Canadian Veterinary Journal]* 2014 Aralık; 55 (12): 1203-1206.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4231813/> Adresinden erişildi.

Murthy R, Bearman G, Brown S, Bryant K, Chinn R, Hewlett R, George G, Goldstein E, Holzmann-Pazgal G, Rupp M, Wiemken T, Weese S, Weber D. (2015).

Sağlık Hizmeti Veren Tesislerde Hayvanlar: Potansiyel Riskleri En Aza İndirme Önerileri. *Animals in Healthcare Facilities: Recommendations to Minimize Potential Risks. Enfeksiyon Kontrol ve Hastane Epidemiyolojisi [Infection Control and Hospital Epidemiology]*, 36 (5), 495-516. DOI: [10.1017/ice.2015.15](https://doi.org/10.1017/ice.2015.15)

Ormerod, E. J (2008). Bağ-merkezli veterinerlik pratiği: Veterinerlik fakültesi öğretim üyeleri ve Öğrencileri için dersler [Bond-centered veterinary practice: Lessons for veterinary faculty and students.]. *Veteriner Hekimliđi Eğitimi Dergisi [Journal of Veterinary Medical Education]*, 35 (4), 545-551

Pinillos G., Appleby, M., Scott-Park F, Smith C. Bir Refah [One Welfare], *Veteriner Kayıtları [Veterinary Record]* 2014 Cilt 177, Sayı 24 <http://dx.doi.org/10.1136/vr.h6830>

TEŞEKKÜR

Hayvan sağlığı, davranışı ve refahı alanlarındaki meslektaşlara ve AAI'de hayvan refahına ilişkin görüşleri için Amerikan Veteriner Hekimleri Birliği'ne (American Veterinary Medical Association), Amerika Birleşik Devletleri İnsani Topluluđu'na (Humane Society of the United States), Amerikan İnsani Topluluđu'na (American Humane Society), Yardım Köpekleri Enternasyonel'e (Assistance Dogs International), Uluslararası Hayvan Refahı Fonu'na (International Fund for Animal Welfare) ve Balina ve Yunus Koruma Derneği'ne (Whale and Dolphin Conservation Society) teşekkürlerimizi sunarız.

© IAHAIO 2014-2018

IAHAIO BEYAZ BÜLTEN'İN BAŞKA DİLLERE TERCÜME EDİLMESİNE İLİŞKİN PROTOKOL

Beyaz Bülten, **IAHAIO**'nun resmi bir belgesi ve bildirisidir ve resmi dili İngilizce'dir. IAHAIO küresel çapta üyelerinin Beyaz Bülten içeriğini kendi ülkelerinde de tanıtmasını sağlamak amacıyla, bu belgenin diğer dillere tercüme edilmesini desteklemektedir.

Üye kuruluşlar veya üye kuruluş temsilcileri, kuruldan kendi dillerinde resmi bir çeviri talebinde bulunabilirler. Kurul bu durumda tarafsız bir çeviri hizmeti alacaktır. Beyaz Bülten'in tercüme edilmiş versiyonu, üye kuruluşların yerel dilde ve İngilizce'de iki dil bilen temsilcilerine gönderilecek ve onlardan çevirinin teknik ve kavramsal doğruluğunu gözden geçirmeleri ve onamaları istenecektir. Nihai belge kurul tarafından oylanacak ve bu belgeye IAHAIO tarafından salahat verilip verilmediğine karar verilecektir. Çevirinin içeriği, kullandığı ifadeler ...vb konusunda bir anlaşmazlık olduğu takdirde, orijinal İngilizce versiyonuna referans olacaktır.

